

Milka

YU ISSN 0350-185x
UDK 808

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

XLIX

Уређивачки одбор:

*др Даринка Горђићан-Премк, др Ирена Гришкаш, др Милка Ивић, др Павле
Ивић, Блаже Конески, др Тине Лојар, др Александар Младеновић,
др Мирослав Николић, др Асим Пецо, др Мићалар Пешикан,
др Живојин Ситанојчић, др Драго Ђујић, др Ејон Фекеље*

Главни уредник:
МИЛКА ИВИЋ

БЕОГРАД
1993

IN MEMORIAM

КСЕНИЈА МИЛОШЕВИЋ

У Сарајеву је, средином 1992. године, умрла др Ксенија Милошевић, професор Филозофског факултета у томе граду, врстан стручњак и педагог, угледни научни радник. Рођена је у Мостару 21. августа 1933. године, гдје је провела и прве године дјетињства — до 1941. године. Пред ужасом рата избјегла је са породицом у Србију и до 1945. године живјела у Врњачкој Бањи. Тада се вратила у Сарајево и наставила школовање. По окончању трговачке академије уписала се на Филозофски факултет у Сарајеву на групи за српскохрватски језик и историју југословенске књижевности. Дипломирала је 1961. са одличним успјехом. У међувремену је радила у основној школи и Народном позоришту. По завршетку студија изабрана је за асистента на Одсеку за српскохрватски језик. Године 1965. одбранила је на Филозофском факултету у Сарајеву докторску дисертацију под насловом *Фуџур еизакџини у савременом српскохрватском књижевном језику*. Потом је боравила као лектор на универзитету у Гетингену. Године 1968. изабрана је у звање доцента и предавала синтаксу савременог српскохрватског језика. Године 1974. изабрана је у звање ванредног, а 1982. у звање редовног професора. Због болести пензионисана је 1989. године.

У научној јавности Ксенија Милошевић се појавила као зрео научник. Наиме, ако се изузме један приказ, први њен објављени рад (1970. год.) јесте њена докторска дисертација. Овом монографијом она се представила као озбиљан и темељит истраживач у области синтаксе савременог језика. Задатак који је у овом раду пред себе поставила проф. Милошевић јесте „да утврди карактер употребе сложене конструкције футура II у савременом српскохрватском језику и њено мјесто у систему српскохрватских глаголских облика, и у систему облика којима се може изразити футурско значење конструкције *будем* + радни придев“ (стр. 8 монографије). Прије него што је приступила анализи прикупљене грађе ауторка је дала исцрпан преглед литературе о овоме облику и издвојила спорна питања. Своје анализе и закључке о футуру II Ксенија Милошевић је изводила на обимној грађи, углавном из књижевноумјетничког стила. Такође, узимала је податке и о стању у штокавским говорима. Нема сумње да је овим радом Ксенија Милошевић дала значајан допринос расвјетљавању питања овога глаголског облика.

Бавећи се обликом футура II професорица Милошевић се, уз остало, сусрела са питањем глаголског рода, што је постало предмет њеног интересовања у наредном периоду — конкретније, то је проблем пасива и његовог изражавања у српскохрватском језику. У српскохрватском језику пасивно значење се исказује дјвјема конструкцијама — рефлексивном и конструкцијом са трпним придјевом. Обје ове конструкције су хомопимичне. Од тих, до тада у нашој науци познатих, чињеница пошла је Ксенија Милошевић и поставила себи циљ да утврди средства идентификације пасивног значења у тим конструкцијама. Већи дио њених радова посвећен је пасивним конструкцијама са трпним придјевом. Припремајући се за приступање тој теми, проф. Милошевић се добро упознала са погледима славистичке науке на глаголски род у цјелипи. Њен лични истраживачки допринос одабраном проблему сврстава је међу истакнуте представнике те науке. Резултати до којих је дошла Ксенија Милошевић у знатној су мјери допринијели подубљивању наших знања о српскохрватском пасиву.

Један рад посветила је Ксенија Милошевић увијек актуелном питању разликовању импикативне/релативне употребе глагола усредсређујући се при том на синтаксичко-семантичко понашање српскохрватског имперфекта. И ту она испољава примјерну озбиљност, темељитост и критичност у приступу разматраном питању.

У најплоднијем периоду своје научне дјелатности (осма деценија нашег вијека) објавила је и рад у коме је дала оцјену резултата дугогодишњег изучавања временских глаголских облика у сербокроатистици — од Новаковића, Мусића, Маретића и Белића до осме деценије нашег вијека. Без обзира на то што се појединим судовима из овог рада може нешто додати или приговорити, не може се порећи њен крајњи закључак — да је једна фаза у нашој науци о глаголским облицима завршена, али да питање функционисања временских глаголских облика у нашој науци није дефинитивно ријешено и да ће будућа истраживања морати да узимају у обзир резултате до којих се дошло, али и да траже нова теоријско — методолошка полазишта.

У посљедњој фази свога научног дјелања Ксенија Милошевић се бавила питањима реченице. Неколико њених радова односе се на сложепу реченицу са узрочним значењем. Њу је посебно интересовала улога времена и аспекта у појединим типовима сложене реченице. Остала је у почетној фази рада њена студија о простој реченици, започета у оквиру пројекта (такође недовршеног) у Институту за језик у Сарајеву. Такође, остала је недовршена, преко интересантних појединости најављивана, студија о плусквамперфекту.

Још из времена студентских дана Ксенија Милошевић се занимала народним говорима. Са професором Јованом Вуковићем често је одлазила на терен ради прикупљања дијалектолошке грађе. Касније је као члан Лингвистичке комисије АНУБиХ радила на попуњавању упитника за ОЈА,

такође је прикупљала грађу за дијалектолошки пројекат у Институту за језик у Сарајеву. Истипа, она није писала радове из ове области, али је била добар познавалац наших народних говора, што јој је било од користи у наставној пракси на факултету и у научном раду.

На факултету је професорица Милошевић била и руководилац Одсјека за јужнословенске језике, шеф Катедре за савремени српскохрватски језик. Држала је курсеве из синтаксе постдипломцима, а под њеним менторством више кандидата је израдило магистарске тезе. Такође, од оснивања Института за језик у Сарајеву Ксенија Милошевић је учествовала у његовој дјелатности. Дуго низ година била је члан, а затим и предсједник Научног вијећа у Институту. На тој функцији остала је запамћена по залагању да ова новооснована институција добије атрибуте научне установе, и то кроз заснивање научноистраживачких пројеката и изграђивање кадрова. Пред одлазак у пензију била је укључена у пројекат Института Језик босапскохерцеговачких писаца двадесетог вијека.

Библиографија професорице Милошевић релативно је мала, створена у периоду од свега двије деценије. (Готово комплетна библиографија објављена је у *Књижном језику* 20/1–2). Ипак, квалитетом свог научног доприноса она се уврстила међу најпознатија имена сербкroatистике у осмој и деветој деценији нашег вијека. Своје радове Ксенија Милошевић објављивала је у Сарајеву, Београду, Новом Саду, Скопљу, Москви. Са рефератима је иступала на научним скуповима у земљи и иностранству.

У Сарајеву је Ксенија Милошевић била члан редакције језичких часописа – *Пишана савременој књижевној језика* и *Књижном језику*. Поводом њеног одласка у пензију сарадници Одсјека за јужнословенске језике Филозофског факултета и Института за језик у Сарајеву посветили су јој двоброј 20/1–2 *Књижевној језику*, часописа чијем реномеу је допринијела као члан редакције и аутор бројних радова.

Београд

Срећко Танасић